

บทที่ 4 ผลการวิจัย

การศึกษาวินิจฉัยเรื่องการศึกษาศักยภาพการพัฒนาเกษตรอินทรีย์บนพื้นที่สูง : กรณีศึกษาพื้นที่เกษตรชุมชนชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ครั้งนี้ เป็นการศึกษาถึงศักยภาพในด้านต่างๆ ได้แก่ สภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ บริบทการทำเกษตร ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ของชาวกะเหรี่ยงตะเพินคี การวิเคราะห์จุดแข็งจุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ในการทำเกษตรอินทรีย์ และนำเสนอแนวทางการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพินคี โดยผู้วิจัยขอเสนอผลการศึกษาดังนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการสำรวจสภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ทำการเกษตรของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี

จากผลการสำรวจพบว่า พื้นที่ทำการเกษตรของชุมชนชาวกะเหรี่ยง เป็นพื้นที่ที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรม และจากทางหลวงสายหลัก เนื่องจากบริเวณพื้นที่ทำเกษตรอยู่ในเทือกเขาสลักชันชัน สำหรับแหล่งน้ำที่ใช้ในการทำเกษตรเป็นแหล่งน้ำจากบริเวณต้นน้ำ จึงไม่มีการปนเปื้อนของสารเคมีหรือสารพิษ แต่อาจได้รับการปนเปื้อนจากสารเคมีทางการเกษตรในบริเวณใกล้เคียง นอกจากนี้จากการสำรวจยังพบว่า พื้นที่ทำเกษตรส่วนใหญ่ทำการเกษตรแบบใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีมาเป็นระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี ซึ่งการทำเกษตรดังกล่าวเป็นปัญหาและอุปสรรคต่อการทำเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญมาก รายละเอียดของสภาพแวดล้อมทั่วไปของพื้นที่ทำการเกษตรของชุมชนชาวกะเหรี่ยงบ้านตะเพินคี จังหวัดสุพรรณบุรี ดังตารางที่ 4.1 และภาพประกอบที่ 4.1-4.2

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลสภาพทั่วไปของพื้นที่ทำการเกษตร

รายละเอียด	ใช่	ไม่ใช่
1. เป็นพื้นที่ไม่เคยทำเกษตรเคมีมาไม่น้อยกว่า 3 ปี		มีการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี
2. เป็นพื้นที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง	✓	
3. เป็นพื้นที่อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรม	✓	
4. เป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากแปลงเกษตรที่ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี		ทุกแปลงมีการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี
5. เป็นพื้นที่ที่อยู่ห่างจากทางหลวงสายหลัก	✓	
6. มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยจากสารพิษปนเปื้อน	✓	

ภาพที่ 4.1 พื้นที่ทำการเกษตรที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง อยู่ห่างจากถนนสายหลัก และโรงงานอุตสาหกรรม

ภาพที่ 4.2 แหล่งน้ำที่ใช้ในการเกษตรที่ปลอดภัยจากสารพิษปนเปื้อน
เพราะเป็นแหล่งบริเวณต้นน้ำ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลบริบทของชุมชน

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไป

พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรกระเหรี่ยงตะเพนคี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 59.60 มีอายุมากที่สุดอยู่ในช่วง 45 ปีขึ้นไป ร้อยละ 43.90 รองลงมาอายุ 35-44 ปี ร้อยละ 26.30 ส่วนใหญ่ไม่ได้รับการศึกษาร้อยละ 36.80 รองลงมามีการศึกษาในระดับประถมศึกษา ร้อยละ 35.10 ส่วนเชื้อชาติและสัญชาติของเกษตรกร พบว่าทั้งหมดมีเชื้อชาติกะเหรี่ยงและถือสัญชาติไทย ร้อยละ 100.00 ส่วนใหญ่ใช้ภาษาไทยในการสื่อสาร ร้อยละ 66.70 ภาษาท้องถิ่น ร้อยละ 33.30 เป็นหัวหน้าครอบครัว ร้อยละ 52.60 สมาชิกในครอบครัวร้อยละ 47.70 ลักษณะการประกอบอาชีพการเกษตร ปัจจุบัน พบว่าทั้งหมดเป็นเจ้าของ ร้อยละ 100.00 และประกอบอาชีพการเกษตรเป็นอาชีพหลัก ร้อยละ 98.20 ดังแสดงในตารางที่ 4.2

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลส่วนบุคคลของชุมชน

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน(n = 57)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	23	40.40
หญิง	34	59.60
อายุ		
น้อยกว่า 25 ปี	3	5.30
25-34 ปี	14	24.60
35-44 ปี	15	26.30
45 ปีขึ้นไป	25	43.90
ระดับการศึกษา		
ไม่ได้รับการศึกษา	21	36.80
ประถมศึกษา	20	35.10
มัธยมศึกษาขึ้นไป	16	28.10
เชื้อชาติ		
กะเหรี่ยง	57	100.00
สัญชาติ		
ไทย	57	100.00
ภาษาที่ใช้ในการสื่อสารปัจจุบัน		
ภาษาไทย	38	66.70
ภาษาท้องถิ่น(กะเหรี่ยง)	19	33.30
สถานภาพในครอบครัว		
หัวหน้าครอบครัว	30	52.60
สมาชิกในครอบครัว	27	47.40
ลักษณะของการประกอบอาชีพ		
การเกษตรปัจจุบัน		
เจ้าของ	57	100.00
ลูกจ้าง	0	0
การทำเกษตรปัจจุบันเป็นอาชีพ		
อาชีพหลัก	56	98.20
อาชีพเสริม	1	1.80

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการทำการเกษตร

พบว่า เกือบทั้งหมดประกอบอาชีพทำการเกษตร มาเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปีขึ้นไป ร้อยละ 91.20 และส่วนใหญ่ปลูกข้าวโพด ร้อยละ 35.09 รองลงมาคือข้าวไร่ ร้อยละ 29.83 มันสำปะหลัง ร้อยละ 26.32 ส่วนใหญ่จำนวนพื้นที่ทำการเกษตรมีมากกว่า 26 ไร่ขึ้นไป ร้อยละ 52.60 รองลงมา 21-25 ไร่ ร้อยละ 22.80 ลักษณะการถือครองที่ดินทำการเกษตรปัจจุบัน พบว่า ทั้งหมดเป็นเจ้าของ (โดยได้รับการจัดสรรให้ครอบครองที่ดินทำกินจากอุทยานแห่งชาติพุเตยฯ) ร้อยละ 100.00 และเกษตรกรทั้งหมดทำการเพาะปลูกพืช ปีละ 1 ครั้ง ร้อยละ 100.00 พบว่า ปัจจุบันส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการเพาะปลูกพืช ร้อยละ 100.00 และเกือบทั้งหมดใช้ตามปริมาณที่แนะนำในคู่มือ ร้อยละ 61.40 รองลงมาใช้มากกว่าปริมาณที่คู่มือแนะนำ ร้อยละ 29.80 ระยะเวลาในการใช้สารเคมีตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน พบว่า เกือบทั้งหมดใช้สารเคมีมาเป็นระยะเวลามากกว่า 6 ปีขึ้นไป ร้อยละ 94.70 ส่วนใหญ่วัตถุประสงค์ในการใช้สารเคมีเพื่อกำจัดหญ้าและวัชพืช ร้อยละ 52.63 รองลงมาเพิ่มปริมาณผลผลิต ร้อยละ 15.79 และส่วนใหญ่ไม่เคยอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ ร้อยละ 68.42 ไม่เคยนำระบบเกษตรอินทรีย์มาใช้ ร้อยละ 82.46 และเกษตรกรเกือบทั้งหมดมีความสนใจเข้าร่วมอบรมการทำเกษตรอินทรีย์กรณีมีหน่วยงานมาจัดอบรมให้ ร้อยละ 92.99 ดังในตารางที่ 4.3

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร

ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร	จำนวน(n =57)	ร้อยละ
ระยะเวลาที่ประกอบอาชีพทำการเกษตร		
น้อยกว่า 1 ปี	0	0.00
1-5 ปี	0	0.00
6-10 ปี	5	8.80
มากกว่า 10 ปีขึ้นไป	52	91.20
พืชที่ปลูก		
ข้าวโพด	20	35.09
มันสำปะหลัง	15	26.32
ข้าวไร่	17	29.83
ฟักทอง	2	3.50
พืชอื่นๆ	3	5.26
จำนวนพื้นที่ทำการเกษตร		
1-5 ไร่	1	1.80
6-10 ไร่	4	7.00
16-20 ไร่	9	15.80
21-25 ไร่	13	22.80
มากกว่า 26 ไร่ขึ้นไป	30	52.60

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร(ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร	จำนวน(n =57)	ร้อยละ
ลักษณะการถือครองที่ดินทำการเกษตรปัจจุบัน		
เป็นเจ้าของที่ดิน(ตามที่ได้รับจัดสรร)	57	100.00
เช่า	0	0.00
เป็นเจ้าของบางส่วนและเช่าบางส่วน	0	0.00
จำนวนครั้งของการเพาะปลูกพืช		
1 ครั้ง/ปี	57	100.00
2 ครั้ง/ปี	0	0.00
มากกว่า 2 ครั้ง/ปี	0	0.00
การใช้สารเคมีในการเพาะปลูกพืชปัจจุบัน		
ใช่	57	100.00
ไม่ใช่	0	0.00
ปริมาณของการใช้สารเคมี		
ใช้ตามปริมาณที่แนะนำในคู่มือ	35	61.40
ใช้น้อยกว่าปริมาณที่คู่มือแนะนำ	5	8.80
ใช้มากกว่าปริมาณที่คู่มือแนะนำ	17	29.80
ระยะเวลาในการใช้สารเคมีตั้งแต่อดีต-ปัจจุบัน		
น้อยกว่า 1 ปี	0	0.00
1-3 ปี	1	1.80
4-6 ปี	2	3.50
มากกว่า 6 ปี	54	94.70
วัตถุประสงค์ในการใช้สารเคมี		
ป้องกันโรคระบาด	5	8.78
รักษาโรคระบาด	5	8.78
เร่งการเจริญเติบโต	6	10.52
เพิ่มปริมาณผลผลิต	9	15.79
เพื่อให้ผลผลิตสวย	2	3.50
อื่นๆ(กำจัดหญ้าและวัชพืช)	30	52.63
ประสบการณ์การอบรมเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์		
เคยอบรม	18	31.58
ไม่เคยอบรม	39	68.42

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร(ต่อ)

ข้อมูลเกี่ยวกับการเกษตร	จำนวน(n =57)	ร้อยละ
การนำระบบเกษตรอินทรีย์มาใช้หลังการอบรม		
เคย	10	17.54
ไม่เคย	47	82.46
ความสนใจในการเข้าร่วมอบรมการทำเกษตรอินทรีย์		
เข้าร่วม	53	92.99
ไม่เข้าร่วม	4	7.01

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์

3.1).ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ตามระดับ

ค่าคะแนน

พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ โดยรวมคะแนนอยู่ในระดับต่ำ โดยมีค่าเฉลี่ย 0.24 และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.08

สำหรับข้อคำถามเชิงบวก ที่มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ข้อ 7 เกษตรกรที่ต้องใช้สารเคมีในการเพาะปลูกมักมีปัญหาสุขภาพเรื้อรังอยู่ตลอดเวลา โดยมีค่าเฉลี่ย 0.64 รองลงมาคือ ข้อ 10 สารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม กระเพรา โหระพา สามารถช่วยป้องกันและกำจัดแมลงได้ มีค่าเฉลี่ย 0.63

สำหรับข้อคำถามเชิงลบ ที่มีคะแนนความรู้เฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ข้อ 5 การเพาะปลูกแบบใช้สารเคมี ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ และข้อ 18 การทำเกษตรอินทรีย์คือการทำการเกษตรแบบทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดิน โดยมีค่าเฉลี่ย 0.28 รองลงมาคือข้อ 14 การเผาตอซังพืชหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ มีค่าเฉลี่ย 0.24 ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.4

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
จำแนกรายข้อ

ข้อคำถาม	กลุ่มตัวอย่าง(n=57)		ระดับความรู้
	\bar{X}	S.D.	
1.การทำเกษตรอินทรีย์คือการเพาะปลูกพืชโดยไม่มีการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี	0.54	0.50	ต่ำ
2.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพปลอดภัยจากสารพิษและประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการทำเกษตรแบบใช้สารเคมี	0.45	0.50	ต่ำ
3.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ต้องทำบนพื้นที่ที่อยู่ห่างจากแปลงเกษตรที่ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเท่านั้น	0.22	0.42	ต่ำ
4. การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์จำเป็นต้องทำบนพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยจากสารพิษปนเปื้อน	0.29	0.46	ต่ำ
5.การเพาะปลูกแบบใช้สารเคมี ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	0.28	0.423	ต่ำ
6.ผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์มีราคาถูกกว่าผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมี	0.03	0.18	ต่ำ
7.เกษตรกรที่ต้องใช้สารเคมีในการเพาะปลูกมักมีปัญหาสุขภาพเรื้อรังอยู่ตลอดเวลา	0.64	0.48	ต่ำ
8.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ต้องไม่ทำบนพื้นที่ที่เคยเพาะปลูกโดยใช้สารเคมีมาแล้วอย่างน้อย 3 ปี	0.12	0.33	ต่ำ
9.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ต้องทำบนพื้นที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง	0.14	0.35	ต่ำ
10.สารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม กระเพรา โหระพา สามารถช่วยป้องกันและกำจัดแมลงได้	0.63	0.48	ต่ำ

ตารางที่ 4.4 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับคะแนนความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์
จำแนกรายข้อ (ต่อ)

ข้อคำถาม	กลุ่มตัวอย่าง(n=40)		ระดับความรู้
	\bar{X}	S.D.	
11.การทำเกษตรอินทรีย์เกษตรกรรม จำเป็นต้องมีความขยันหมั่นเรียนรู้และอดทน ก็สามารถทำการเกษตรอินทรีย์ได้	0.14	0.35	ต่ำ
12.การปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์สามารถ ปลูกพืชชนิดใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องเหมาะสมกับ ฤดูกาล	0.08	0.28	ต่ำ
13.การเพาะปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่าง ต่อเนื่องและระยะยาวจะทำให้ได้ผลผลิตลดลง	0.08	0.28	ต่ำ
14.การเผาตอซังพืชหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิต จะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์	0.22	0.42	ต่ำ
15.การปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ถั่วเขียว ถั่ว เหลือง ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของธาตุ อาหารในดิน	0.24	0.43	ต่ำ
16.การหมุนเวียนธาตุอาหารในดินตาม แนวทางเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ คือ การใช้ปุ๋ย หมัก,การปลูกพืชเป็นปุ๋ยพืชสด และการปลูก พืชหมุนเวียน	0.21	0.41	ต่ำ
17.การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่องทำให้ดินขาด ธาตุอาหาร และทำให้เกิดปัญหาโรคและแมลง ได้ง่าย	0.29	0.46	ต่ำ
18. การทำเกษตรอินทรีย์คือการทำการเกษตร แบบทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดิน	0.28	0.45	ต่ำ
19.การทำเกษตรอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องมีการ ปรับปรุงบำรุงดินช่วงก่อนปลูก	0.14	0.35	ต่ำ
20.การคลุมหน้าดินบนแปลงเกษตรหรือพื้นที่ ทำการเกษตรด้วยฟางใบไม้และพืชขนาดเล็ก เป็นการช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์ของธาตุ อาหารในดิน	0.24	0.43	ต่ำ
รวม	0.26	0.08	ต่ำ

3.2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์ ตามจำนวนและร้อยละของความรู้

พบว่า กลุ่มตัวอย่างเกษตรกรกระเหรี่ยงตะเพนคี ส่วนใหญ่มีความรู้เกี่ยวกับเกษตรกรที่ใช้สารเคมีในการเพาะปลูกมักมีปัญหาสุขภาพเรื้อรังอยู่ตลอดเวลา ร้อยละ 64.90 รองลงมาคือมีความรู้เกี่ยวกับสารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม กระเพรา โหระพา สามารถช่วยป้องกันและกำจัดแมลงได้ ร้อยละ 63.20 ตามลำดับ และเรื่องที่ไม่มีความรู้มากที่สุด คือเรื่องผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์มีราคาถูกกว่าผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมี ร้อยละ 96.50 รองลงมาคือเรื่องการเพาะปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและระยะยาวจะทำให้ได้ผลผลิตลดลง ร้อยละ 91.20 ตามลำดับ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.5

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์จำแนกรายข้อ

ข้อคำถาม	กลุ่มตัวอย่าง (n=57)			
	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
1.การทำเกษตรอินทรีย์คือการเพาะปลูกพืชโดยไม่มีการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี	31	54.40	26	45.60
2.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ทำให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพปลอดภัยจากสารพิษและประหยัดค่าใช้จ่ายมากกว่าการทำเกษตรแบบใช้สารเคมี	26	45.60	31	54.40
3.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ต้องทำบนพื้นที่ที่อยู่ห่างจากแปลงเกษตรที่ใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีเท่านั้น	13	22.80	44	77.2
4. การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์จำเป็นต้องทำบนพื้นที่ที่มีแหล่งน้ำที่ปลอดภัยจากสารพิษปนเปื้อน	17	29.80	40	70.2
5.การเพาะปลูกแบบใช้สารเคมี ทำให้ได้ผลผลิตเพิ่มขึ้น และไม่ทำลายสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ	13	22.80	44	77.20
6.ผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์มีราคาถูกกว่าผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมี	2	3.50	55	96.50
7.เกษตรกรที่ต้องใช้สารเคมีในการเพาะปลูกมักมีปัญหาสุขภาพเรื้อรังอยู่ตลอดเวลา	37	64.90	20	35.10
8.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ต้องไม่ทำบนพื้นที่ที่เคยเพาะปลูกโดยใช้สารเคมีมาแล้ว อย่างน้อย 3 ปี	7	12.30	50	87.70

ตารางที่ 4.5 จำนวนและร้อยละของความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์จำแนกรายข้อ(ต่อ)

ข้อคำถาม	กลุ่มตัวอย่าง (n=57)			
	มีความรู้		ไม่มีความรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
9.การเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ต้องทำบนพื้นที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง	8	14.00	49	86.00
10.สารสกัดจากพืชสมุนไพร เช่น สะเดา ข่า ตะไคร้หอม กระเพรา โหระพา สามารถช่วยป้องกันและกำจัดแมลงได้	36	63.20	21	36.80
11.การทำเกษตรอินทรีย์เกษตรกรไม่จำเป็นต้องมีความชำนาญเรียนรู้และอดทน ก็สามารถทำการเกษตรอินทรีย์ได้	8	14.00	49	86.00
12.การปลูกพืชแบบเกษตรอินทรีย์สามารถปลูกพืชชนิดใดก็ได้ไม่จำเป็นต้องเหมาะสมกับฤดูกาล	5	8.80	52	91.20
13.การเพาะปลูกพืชโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์อย่างต่อเนื่องและระยะยาวจะทำให้ได้ผลผลิตลดลง	5	8.80	52	91.20
14.การเผาตอซังพืชหลังการเก็บเกี่ยวผลผลิตจะทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์	13	22.80	44	77.20
15.การปลูกพืชหมุนเวียน เช่น ถั่วเขียว ถั่วเหลือง ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน	14	24.60	43	75.40
16.การหมุนเวียนธาตุอาหารในดินตามแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญ คือ การใช้ปุ๋ยหมัก,การปลูกพืชเป็นปุ๋ยพืชสด และการปลูกพืชหมุนเวียน	12	21.10	45	78.90
17.การใช้ปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่องทำให้ดินขาดธาตุอาหาร และทำให้เกิดปัญหาโรคและแมลงได้ง่าย	17	29.80	40	70.20
18. การทำเกษตรอินทรีย์คือการทำการเกษตรแบบทำลายความอุดมสมบูรณ์ของดิน	16	28.10	41	71.90
19.การทำเกษตรอินทรีย์ไม่จำเป็นต้องมีการปรับปรุงบำรุงดินช่วงก่อนปลูก	8	14.00	49	86.00
20.การคลุมหน้าดินบนแปลงเกษตรหรือพื้นที่ทำการเกษตรด้วยฟางใบไม้และพืชขนาดเล็กเป็นการช่วยสร้างความอุดมสมบูรณ์ของธาตุอาหารในดิน	14	24.60	43	75.40

ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

จากการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา พบว่า เกษตรกรมีความคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการทำเกษตรอินทรีย์ รายละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.6

ตารางที่ 4.6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของเกษตรกรต่อการทำเกษตรอินทรีย์

ข้อคำถาม	ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ	จำนวน (คน)
1. ท่านสนใจหรือต้องการที่จะทำการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์หรือไม่ เพราะเหตุใด	1) สนใจที่จะทำการเกษตรอินทรีย์ เพราะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม ทำให้ดินไม่เสีย และไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพร่างกาย	16
	2) สนใจ ถ้ามีความรู้และความเข้าใจในการทำเกษตรอินทรีย์มากกว่านี้	9
	3) สนใจเพราะอยากลดต้นทุนในการเพาะปลูก เนื่องจากสารเคมีมีราคาแพง ทำให้มีหนี้สินเพิ่ม	8
	4) สนใจทำเกษตรอินทรีย์และอยากให้หน่วยงานของรัฐมาให้ความรู้อย่างจริงจัง	2
	5) สนใจ แต่ที่ต้องใช้สารเคมี เพราะอยากเพิ่มผลผลิตและป้องกันโรคระบาด หากหน่วยงานรัฐจะให้ทำการเกษตรแบบเกษตรอินทรีย์ ก็อยากทำในที่ดินใหม่	2
2. ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐมีการส่งเสริมให้ทำการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์หรือไม่ เพราะเหตุใด	1) ต้องการให้เกษตรอำเภอ สถาบันการศึกษา หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง และต่อเนื่อง	19
	2) ต้องการ และอยากให้มีการบังคับใช้หรือมีแนวทางปฏิบัติในการทำการเกษตรแบบไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และให้ได้รับรู้ถึงอันตรายจากการใช้สารเคมีอย่างจริงจัง	5
	3) ต้องการ เพราะจากความรู้ที่มีอยู่ ก็ยังไม่แน่ใจว่าถูกต้องหรือไม่ และการทำเกษตรอินทรีย์จะได้ผลดีจริงหรือไม่	2
3. ท่านคาดหวังสิ่งใดในกรณี ถ้ามีหน่วยงานภาครัฐเข้ามาส่งเสริมให้ทำการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์	1) ได้รับความรู้ในเรื่องการทำเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง และนำไปปฏิบัติได้ถูกวิธี และได้ผลจริง ทั้งในเรื่องของการเพาะปลูก และการทำปุ๋ยอินทรีย์ และมีส่งเสริมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง	15
	2) สุขภาพร่างกาย และความเป็นอยู่ น่าจะดีขึ้น	6
	3) อยากให้เข้ามาสำรวจพื้นที่เบื้องต้นก่อนว่าสามารถทำการเกษตรแบบอินทรีย์ได้จริงหรือไม่ และพื้นที่เหมาะสมหรือไม่	1

ตอนที่ 3 ข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการทำเกษตรของเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี

จากการสัมภาษณ์คุณปกรณ์ พงศ์พิชัยณรงค์ เจ้าหน้าที่ประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ของอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี ได้กล่าวว่า “ปัจจุบันพื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี เป็นพื้นที่ทางอุทยานแห่งชาติพุเตยผ่อนปรน ให้ชาวกะเหรี่ยงตะเพนคีทำกิน เนื่องจากชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี ได้ทำการเกษตรบนพื้นที่อุทยานแห่งนี้มาก่อนที่คณะรัฐมนตรีได้มีมติอนุมัติในหลักการเมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2540 จัดตั้งเป็นอุทยานแห่งชาติพุเตยโดยประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 115 ตอนที่ 67 ก ลงวันที่ 30 กันยายน พ.ศ. 2541 นับเป็นอุทยานแห่งชาติลำดับที่ 85 ของประเทศไทย ซึ่งมีหมู่บ้านส่วนใหญ่ตั้งอยู่ล้อมรอบพื้นที่อุทยานแห่งชาติพุเตย แต่หมู่บ้านตะเพนคีเป็นเพียงหมู่บ้านเดียวที่อยู่ในเขตพื้นที่อุทยานฯ โดยพื้นที่การเกษตรที่อุทยานฯ ผ่อนปรนให้ชาวกะเหรี่ยงตะเพนคีทำกินมีเนื้อที่ประมาณ 1424 ไร่ 2 งาน 96 ตารางวา”

“ปัจจุบันอุทยานฯ ได้มีนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี โดยการลงพื้นที่พูดคุยกับผู้นำหมู่บ้านชาวกะเหรี่ยงซึ่งเป็นผู้นำชุมชนรวมทั้งเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี ให้เห็นถึงประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์และได้มีการทดลองปลูกผลไม้ตามหลักการของเกษตรอินทรีย์เป็นตัวอย่าง ได้แก่ สตรอเบอร์รี่ โดยปลูกนาร่องในแปลงทดลองบนพื้นที่อุทยานฯ และให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยง เป็นผู้ดูแลและคอยให้ความรู้แก่เกษตรกร ซึ่งจากการทดลองปลูกในช่วงที่ผ่านมา ได้ผลผลิตเป็นที่น่าพอใจในระดับหนึ่ง และเกษตรกรเริ่มมีความสนใจมากขึ้น ซึ่งอุทยานฯ ได้มองเห็นความสำคัญในเรื่องของพื้นที่ทำกินและความเป็นมาของชาวบ้านกะเหรี่ยงตะเพนคี จึงมีแนวทางที่จะจัดทำกฎระเบียบร่วมกันในการทำเกษตรอินทรีย์กับชาวบ้าน ทั้งนี้เพื่อไม่ให้เกิดการบุกรุกพื้นที่ของอุทยานที่เพิ่มขึ้นแบบผิดกฎหมาย จึงได้มีการพูดคุยและหารือกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(อบต.)ในเรื่องการผ่อนปรนพื้นที่ทำกินให้เกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคีใหม่ และจะใช้พื้นที่ของหมู่บ้านตะเพนคีเป็นพื้นที่สำหรับการทำเกษตรอินทรีย์แบบนาร่อง โดยใช้พื้นที่ของเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคีจำนวน 10 รายในการดำเนินการครั้งนี้”

และจากการสัมภาษณ์ ถึงปัญหาและอุปสรรค ต่อการดำเนินการด้านการทำเกษตรอินทรีย์ของอุทยานแห่งชาติพุเตย ว่ามีด้านไหนบ้างนั้น คุณปกรณ์ พงศ์พิชัยณรงค์ กล่าวว่า “อุปสรรคในการดำเนินการเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญจะเป็นในเรื่องของระยะเวลาการรอคอยผลผลิตที่นานกว่าการทำเกษตรแบบใช้สารเคมี ซึ่งการทำเกษตรแบบปัจจุบันเกษตรกรสามารถใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีในการเร่งผลผลิตได้ ตรงจุดนี้เป็นอุปสรรคที่สำคัญมาก เพราะเกษตรกรส่วนใหญ่ต้องการได้ผลผลิตที่รวดเร็วเพื่อจะได้เงินเร็ว และอีกด้านที่สำคัญคือการใส่ใจดูแลผลผลิตที่จะได้ การทำการเกษตรอินทรีย์เกษตรกรต้องมีความอดทนและขยันหมั่นดูแลผลผลิตที่ปลูกตลอดเวลา เพื่อให้ได้ผลผลิตที่มีความปลอดภัย ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่เกือบ 60% ยังยึดติดกับการทำการเกษตรแบบใช้สารเคมีอยู่ ซึ่งตรงนี้ก็ปัญหาและอุปสรรคที่สำคัญที่จะทำให้การทำเกษตรอินทรีย์ไม่ประสบความสำเร็จ” (ปกรณ์ พงศ์พิชัยณรงค์, 2557, ตุลาคม 31 : สัมภาษณ์)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค(SWOT)ในการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์

การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) เป็นการนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในตอนต้นที่ 1 2 และตอนที่ 3 มาสังเคราะห์ การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ทำให้ทราบถึงจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ในการพัฒนาการเกษตรอินทรีย์ให้กับเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี รายนละเอียดดังแสดงในตารางที่ 4.7

ตารางที่ 4.7 การวิเคราะห์หาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค (SWOT) ต่อการพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์

Swot	
จุดแข็ง(Strength)	จุดอ่อน(Weakness)
1.พื้นที่เหมาะต่อการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรม และทางหลวงสายหลัก 2.มีแหล่งน้ำที่เหมาะสมต่อการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะปลอดจากสารพิษปนเปื้อน เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำบริเวณต้นน้ำ 3.เกษตรกรส่วนใหญ่เริ่มหันมาให้ความสนใจการทำเกษตรอินทรีย์มากขึ้น	1.พื้นที่ทำการเกษตรปัจจุบันมีการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี มามากกว่า 10 ปี 2.เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ 3.เกษตรกรส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เคยชินและยึดติดกับการทำเกษตรแบบใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมี 4.ยังไม่มีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหลักเข้ามาให้การสนับสนุนอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
โอกาส(Opportunity)	อุปสรรค(Threat)
1.ผลผลิตที่มาจากการทำเกษตรอินทรีย์เป็นที่ต้องการของตลาด 2.ผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกแบบเกษตรอินทรีย์มีราคาสูงกว่าผลผลิตที่ได้จากการเพาะปลูกโดยใช้สารเคมี 3.ตลาดเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยและต่างประเทศมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง 4.อุทยานแห่งชาติพุเตยพร้อมให้การส่งเสริมและสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร	1.ดินในพื้นที่เพาะปลูกขาดความอุดมสมบูรณ์และเสื่อมโทรมซึ่งต้องใช้ระยะเวลาในการฟื้นฟูค่อนข้างนานจะจึงสามารถทำการเกษตรอินทรีย์ได้ 2.เกษตรอินทรีย์มีกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องใช้ระยะเวลานานจึงจะได้ผลผลิต ซึ่งเกษตรกรส่วนใหญ่มีหนี้สินและภาระค่าใช้จ่ายต่างๆ ที่ต้องรับผิดชอบ 3.การทำเกษตรอินทรีย์ ต้องใช้ความขยันหมั่นเพียรและมีความอดทนสูง ซึ่งปัจจุบันเกษตรกรส่วนใหญ่ยังขาดคุณสมบัติข้อนี้และยังยึดติดกับการทำเกษตรแบบใช้สารเคมีอยู่

และจากข้อมูลการวิเคราะห์ จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ตามตารางที่ 4.7 ข้างต้น ผู้วิจัยขอสรุปแยกเป็นประเด็น เพื่อให้เห็นถึงจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค รวมทั้งให้ทราบถึงศักยภาพในการที่จะดำเนินการด้านการทำเกษตรอินทรีย์ได้ชัดเจน ดังนี้

1. ข้อมูลด้านสภาพแวดล้อมพื้นที่ทำการเกษตร

พื้นที่ทำการเกษตรของเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านตะเพินคี ที่ได้รับการผ่อนปรนจากอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี ให้ทำกินในปัจจุบัน ถึงแม้จะมีจุดแข็งในเรื่องของพื้นที่ที่เหมาะสมต่อการทำเกษตรอินทรีย์ เนื่องจากเป็นพื้นที่ค่อนข้างดอนและโล่งแจ้ง อยู่ห่างจากโรงงานอุตสาหกรรม และทางหลวงสายหลัก รวมทั้งมีแหล่งน้ำที่เหมาะสมต่อการทำเกษตรอินทรีย์ เพราะปลอดจากสารพิษปนเปื้อน เนื่องจากเป็นแหล่งน้ำบริเวณต้นน้ำ แต่โดยรวมแล้ว เป็นพื้นที่ที่ยังไม่พร้อมที่จะทำการเกษตรอินทรีย์ได้ภายในระยะเวลา 1 ปี เพราะการจากศึกษาวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีในการเพาะปลูกพืชมาเป็นระยะเวลามากกว่า 10 ปี โดยสารเคมีดังกล่าวมีการตกค้างอยู่ในดิน ซึ่งข้อมูลนี้เป็นข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยของนางสาวสมิณัส ตรีเดชและคณะ (2556) ที่ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมของเกษตรกรในการใช้สารเคมีกำจัดแมลงและศัตรูพืชที่มีผลกระทบต่อคุณภาพดินและน้ำของชุมชนโดยรอบอุทยานแห่งชาติพุเตย จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัย พบว่าจากการเก็บตัวอย่างดินในพื้นที่ทำการเกษตรของชาวกะเหรี่ยง หมู่บ้านตะเพินคี ไปวิเคราะห์ทางด้านเคมีในห้องปฏิบัติการ ผลการวิเคราะห์บ่งบอกว่ามีสารเคมีทางการเกษตรตกค้างในดิน เช่น สารพาราควอตซ์ ซึ่งสารดังกล่าวเป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิตและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการศึกษาองค์ประกอบของดินเพื่อหาค่าปริมาณโลหะชนิดทองแดงคือค่าเหล็ก(Fe) พบว่ามีปริมาณสูงถึง 35,485 มิลลิกรัมต่อกิโลกรัมดิน

จากข้อค้นพบดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้การพัฒนาและส่งเสริมให้เกษตรกรหันไปทำการเกษตรอินทรีย์จำเป็นต้องใช้ระยะเวลาค่อนข้างนาน เพราะต้องมีการฟื้นฟูสภาพดินให้มีความสมบูรณ์ เนื่องจากแนวทางการเกษตรแบบอินทรีย์นั้นหัวใจสำคัญคือการปรับปรุงดินให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด เทคนิคต่างๆ ในการปรับปรุงดิน จึงถือเสมือนว่าเป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของการเกษตรอินทรีย์

2. ข้อมูลด้านความรู้ความเข้าใจของเกษตรกรต่อการทำเกษตรแบบอินทรีย์

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ เกษตรกรบางคนมีโอกาสดำเนินการอบรมประมาณ 1-2 ครั้ง แต่ไม่เคยนำความรู้ที่ได้รับมาปฏิบัติ หรือถ่ายทอดแก่เพื่อนเกษตรกรในชุมชนเลย เพราะไม่เข้าใจถึงการทำเกษตรอินทรีย์ที่ถูกต้อง รวมทั้งเกษตรอินทรีย์มีกระบวนการที่ซับซ้อน ต้องใช้เวลานานจึงจะได้ผลผลิต เกษตรกรจึงมีพฤติกรรมที่เคยชินและยึดติดกับการทำเกษตรแบบเคมี เพื่อให้ได้ผลผลิตที่เร็วและทันต่อความต้องการของตลาด และมีรายได้มาใช้จ่ายและชำระหนี้สินที่ติดค้างอยู่

3. ข้อมูลด้านการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์

จากการลงพื้นที่เก็บรวมข้อมูลในช่วงที่ผ่านมา พบว่าหน่วยงานที่เข้ามาส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี คืออุทยานแห่งชาติพุเตย ผู้ดูแลพื้นที่ทำเกษตรของชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี ซึ่งมีนโยบายและแนวทางการส่งเสริมการทำเกษตรแบบอินทรีย์ให้กับเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี โดยลงพื้นที่พูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านชาวกะเหรี่ยงซึ่งเป็นผู้นำชุมชน รวมทั้งเกษตรกรชาวกะเหรี่ยงตะเพนคี ให้เห็นประโยชน์ของการทำเกษตรอินทรีย์และได้มีการทดลองปลูกผลไม้ตามหลักการของเกษตรอินทรีย์เป็นตัวอย่าง ได้แก่ สตรอเบอร์รี่ โดยปลูกร่องในแปลงทดลองที่ไม่เคยใช้สารเคมีและปุ๋ยเคมีมาก่อนบนพื้นที่อุทยานฯ และให้เจ้าหน้าที่อุทยานฯ ซึ่งเป็นชาวกะเหรี่ยงเป็นผู้ดูแลและคอยให้ความรู้แก่เกษตรกรที่สนใจ และได้มีการหารือและพูดคุยกับองค์การบริหารส่วนท้องถิ่น(อบต.) ถึงแนวคิดที่จะทำให้หมู่บ้านตะเพนคีเป็นหมู่บ้านนำร่องในการทำเกษตรอินทรีย์ แต่ยังไม่ได้มีการหารือหรือร่วมมือกับหน่วยงานหลักของรัฐที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการเกษตรโดยตรง

จากข้อค้นพบที่ได้จากการศึกษาวิจัยตั้งแต่ตอนที่ 1-4 ข้างต้น สรุปได้ว่าพื้นที่ทำการเกษตรของชุมชนชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านตะเพนคี ยังมีศักยภาพไม่เพียงพอที่จะพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ได้ภายใน 1 ปี การพัฒนาและส่งเสริมให้ทำการเกษตรอินทรีย์จำเป็นต้องใช้ระยะเวลามากกว่า 1 ปีขึ้นไป ซึ่งช่วงระยะแรกก่อนปรับเปลี่ยนไปเป็นเกษตรอินทรีย์ จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีการฟื้นฟูด้านพื้นที่เพาะปลูกให้มีความอุดมสมบูรณ์ เนื่องจากแนวทางการเกษตรแบบอินทรีย์นั้นหัวใจสำคัญ คือการปรับปรุงดินให้มีสภาพอุดมสมบูรณ์มากที่สุด การปรับสภาพดินจากเดิมที่เสียสมดุลให้มีเวลาฟื้นตัวจนเกิดความสมดุล ถือเสมือนว่าเป็นปัจจัยหลักแห่งความสำเร็จของการเกษตรอินทรีย์ รวมทั้งการส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการทำเกษตรอินทรีย์ แก่ชุมชนชาวกะเหรี่ยงหมู่บ้านตะเพนคี ก็เป็นอีกหนึ่งเรื่องที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่ายังไม่สามารถจะพัฒนาการทำเกษตรอินทรีย์ ในพื้นที่ทำเกษตรของชาวกะเหรี่ยงตะเพนคีภายใน 1 ปีได้ แต่จากการประมวลและสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทั้งหมด พบว่ามีแนวทางบางประการที่สามารถนำไปพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ในช่วงระยะปรับเปลี่ยนจากเกษตรเคมีไปสู่เกษตรอินทรีย์ได้ ดังต่อไปนี้

แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์

1. ควรมีการส่งเสริมโดยจัดอบรมให้ความรู้เรื่องเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร รวมทั้งมีการติดตาม ให้คำปรึกษาแนะนำหลังการอบรมอย่างจริงจังและต่อเนื่อง
2. ควรสร้างเครือข่ายและแกนนำเกษตรกรที่เป็นผู้นำชุมชน เพื่อช่วยปลูกจิตสำนึกและปรับทัศนคติด้านการทำเกษตรเคมีมาเป็นเกษตรอินทรีย์แก่เกษตรกร
3. ควรมีการกระตุ้นและส่งเสริมให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยพืชสด และปุ๋ยชีวภาพ ในการเพาะปลูกเพื่อช่วยปรับปรุงบำรุงดินให้มีความอุดมสมบูรณ์ รวมทั้งสามารถช่วยลดต้นทุนในการซื้อสารเคมี อาจกระตุ้นและส่งเสริมในรูปแบบของแผ่นพับประชาสัมพันธ์ถึงประโยชน์ของปุ๋ยอินทรีย์ วิธีการทำปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการเรื่องการทำปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยหมักชีวภาพ หรือปุ๋ยพืชสด เพื่อใช้ทดแทนปุ๋ยเคมีให้กับเกษตรกร เป็นต้น

4. ควรมีการกระตุ้นส่งเสริมการเรียนรู้ให้เกษตรกรลดการใช้สารเคมีในการเพาะปลูกอย่างต่อเนื่อง โดยอาจทำในรูปแบบประชาสัมพันธ์ และการให้ความรู้เรื่องผลกระทบและโทษของสารเคมี และปุ๋ยเคมีที่มีต่อสุขภาพร่างกายและสิ่งแวดล้อม การเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างที่ชัดเจน ระหว่างการทำเกษตรเคมีกับเกษตรอินทรีย์

5. ควรส่งเสริมเกษตรกรให้หันมาสนใจการทำเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจัง โดยจัดให้มีการศึกษาดูงานการทำเกษตรอินทรีย์ จากเกษตรกรต้นแบบหรือเครือข่ายเกษตรอินทรีย์ ที่ประสบความสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรเห็นตัวอย่างที่สามารถทำได้จริงและประสบความสำเร็จ เพื่อเป็นแรงจูงใจและเกิดความเชื่อมั่นต่อระบบเกษตรอินทรีย์

6. อุทยานแห่งชาติพุเตย ผู้ดูแลพื้นที่การเกษตร ควรมีการประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องโดยตรงด้านการเกษตร ในการเข้ามาช่วยดำเนินการเรื่องเกษตรอินทรีย์อย่างจริงจังและเป็นรูปธรรมมากขึ้น